

УДК 378.147:372.862

Н.В. Габрусєва

Тернопільський національний педагогічний університет імені В.Гнатюка, Україна

РОЛЬ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ІНЖЕНЕРА

N.V. Habrusyeva

THE ROLE OF SOCIAL DISCIPLINES IN PROFESSIONAL TRAINING OF ENGINEER

В основі сучасного підходу до навчання у вищій школі лежить формування компетенцій, які в подальшому складуть основу компетентності фахівця. 17 січня 2018 року схвалено оновлену редакцію ключових компетентностей для навчання впродовж життя (рекомендація 2018/0008 (NLE) Європейського Парламенту та Ради ЄС). Серед них зазначено такі базові компетентності: культурна обізнаність та самовираження; особиста, соціальна, навчальна компетентність; громадянська компетентність.

4 жовтня 2018 року Міністерство освіти і науки України затвердило десять стандартів для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і один - магістерського. Вони містять перелік обов'язкових результатів навчання та компетентностей, які мають опанувати студенти під час навчання. Зокрема, для спеціальності 125 «Кібербезпека» галузі знань 12 «Інформаційні технології»; 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» галузі знань 15 «Автоматизація та приладобудування»; 181 «Харчові технології» галузі знань 18 «Виробництво та технології»; 162 «Біотехнології та біоінженерія», галузі знань 16 «Хімічна та біоінженерія» обов'язковими загальними компетентностями названо: здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні, а також здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій [1].

В технічному університеті ключову роль в формуванні цих компетентностей відіграє вивчення суспільних дисциплін. Як вірно зазначив С. Фуллер, серцем сучасного університету є гуманітарна освіта. Вона виходить за межі професійної кваліфікації і завершує формування людської особистості [2]. Проте, незважаючи на загальне визнання необхідності гуманізації та гуманітаризації вищої освіти, реальний стан справ залишає бажати кращого. Особливо це стосується технічних університетів, які намагаючись вижити в сучасних економічних умовах, часто скорочують навчальні години на опрацювання суспільних дисциплін.

Ще у 2016 році на Всесвітньому економічному форумі в Давосі головною темою для обговорення стала стаття К. М. Шваба, у якій констатується той факт, що у наш час відбулося злиття технологій і стирання граней між фізичними, цифровими та біологічними сферами. Провідні світові науковці, економісти, підприємці, які являються потенційними працедавцями для сьогоднішніх студентів, обговорювали питання про можливі наслідки експансії техніки у економічне, соціальне, політичне середовище. Тому в зарубіжній професійній школі наголос робиться на гуманізацію та гуманітаризацію технічної освіти, виховання особистості, яка здатна розуміти суспільно-історичні, політичні, економічні, етичні процеси. Наприклад, у США окремим напрямком наукових досліджень та предметом для вивчення в технічних вузах

є інженерна та комп'ютерна етика. У Німеччині, США та інших країнах розробляють кодекси моралі інженера. В Японії, у професійній підготовці фахівців технічних спеціальностей лише на формування естетичної складової відводиться 25-30% навчального часу [3].

В сучасному техногенному світі недостатньо навчити студента основам професії. Наука та техніка розвивається надзвичайно швидко і отриманні сьогодні практичні знання через невеликий проміжок часу можуть втратити свою актуальність. Доступ до інформації в сучасному світі завдяки Інтернет-мережі є необмеженим, і той, хто має потребу в отриманні конкретних знань, без проблем може її реалізувати. Тому, основне завдання вищої технічної освіти - не надавати студенту механічні знання та автоматичні навички, а сформувати світогляд, ціннісні орієнтації, вміння креативно вирішувати будь-які завдання. Роль ВЗО має бути провідною не тільки у виробництві освітніх благ, а й у передаванні студентам визнаних у суспільстві цінностей, інтеграції студентської молоді в суспільство [4]. Україна йде по демократичному шляху розвитку, і для формування активної громадянської позиції фахівця будь-якої спеціальності просто необхідні знання з політології та правознавства. Національну ідентичність, патріотизм неможливо виховати без рідної історії та культури. Питання про взаємозв'язок людини та техніки завжди знаходилося у центрі уваги філософської антропології; на сьогодні надзвичайно актуальною є онтологічна проблема визначення віртуальної реальності; футурологія намагається окреслити можливі наслідки подальшого розвитку техніки; аксіологія вивчає питання ціннісних орієнтацій людини в сучасному техногенному світі тощо. Все це ми повинні враховувати в процесі становлення професіоналізму молодого людини, яка зробила вибір на користь освоєння технічної спеціальності.

Надскладне завдання стоїть перед сучасною професійною педагогікою. Лише комплексний підхід дозволить вирішити основні освітні задачі. Поєднання інтегральних, загальних та спеціальних компетентностей, створення суб'єктно-суб'єктних відносин в освітньому середовищі суттєво покращить якість навчання. Одним з головних завдань сучасної професійної освіти є формування вільної особистості, здатної швидко реагувати на зміну обставин, відкидати стереотипи та відчувати себе суб'єктом розвитку. Професійне становлення майбутнього інженера – складний багатоетапний процес, який розпочинається в ранньому дитинстві і триває протягом усього життя. Саме вища школа покликана надати новий вектор руху, допомогти молодій людині отримати знання, вміння та навички які не тільки допоможуть автоматично виконувати в подальшому свої професійні обов'язки, а і підходити творчо до будь-якої проблеми; знаходити нові шляхи, моделі вирішення багатовимірних завдань; зберегти свою антропологічну, культурну, національну ідентичність; сформувати зрілу особистість, яка здатна усвідомлювати професійну відповідальність за результати своєї діяльності.

Література

1. Ел. ресурс: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-zatverdilo-11-standartiv-vishoyi-osviti>
2. Фуллер С. В чем уникальность университетов? Обновление идеала в эпоху предпринимательства. Вопр. образования. 2005, № 2. с. 50-76.
3. Гріччина А.В. Формування соціальної відповідальності майбутніх інженерів як складової їх професійної етики. Вісник Харківської державної академії культури, 2014. с.281-287.
4. Шевченко, Л. С. Соціальна відповідальність вищих навчальних закладів: аспект якості освіти. Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". 2011, № 4 (7). с. 5-15.